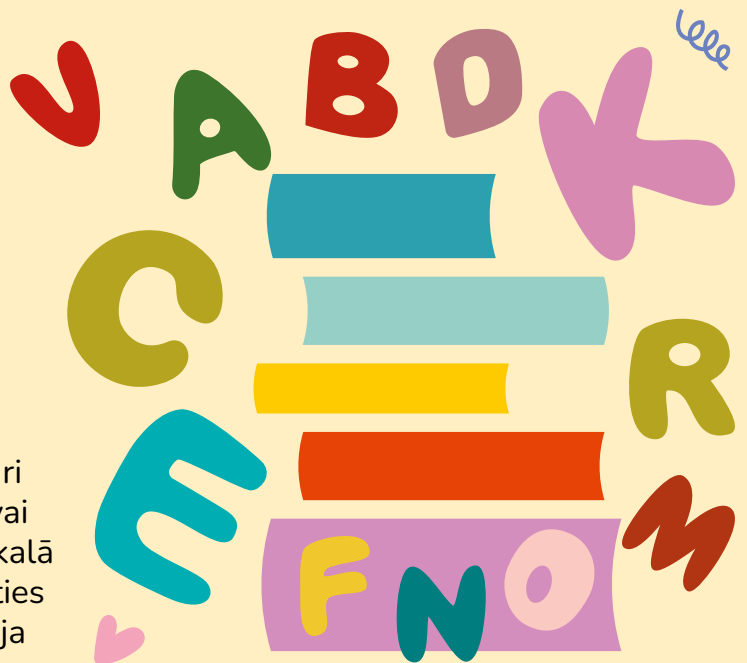

Ar naudu rīkoties ir aizraujoši – tas ļauj sapņot, ka iegūsi ko kārotu vai piedzīvosi ko interesantu. Tāpēc šoreiz izpēti, kādu naudu lieto Latvijā, un noskaidro, kad un kā sākt to lietot.

Kad sākt lietot naudu?

Visticamāk, no brīža, kad vecāki ir izlēmuši tev piešķirt kabatas naudu, ar kuru varēsi rīkoties pēc saviem ieskatiem. Šis vecums katram var būt atšķirīgs, tomēr ir dažas lietas, kas tev jāprot, pirms sāc rīkoties ar naudu.

* Tu proti skaitīt

Tad arī vari sākt iepazīties ar interesanto naudas pasauli. Ja nepazīsti ciparus un nevari veikli saskaitīt vai atņemt, tad veikalā būs grūti iepirkties patstāvīgi. Bet, ja tev iedod precīzu naudas summu ar lūgumu veikalā nopirkt baltmaizi, tad to droši vari izdarīt arī bez rēķināšanas.

Jāmāk labi lasīt

Lai gan naudu skaita, tomēr vērtīga ir arī lasītprasme. Ja vēl neproti labi lasīt, tev varētu būt grūti iepirkties, jo jāizpēta ne vien cena, bet arī preces nosaukums.

Kāda izskatās nauda

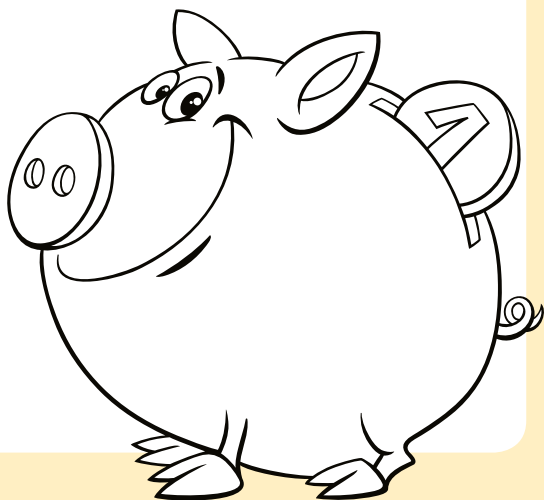
Tu zini, kāda izskatās nauda un kāda ir atšķirība starp dažādām banknotēm un monētām. Lai spēlētu spēli, tev vispirms jāiepazīstas ar noteikumiem, kā arī ne mazāk svarīgi ir iepazīt naudas veidus.

Sāc ar krājkasīti

Pirmā nauda tev var būt jau ļoti agri, piemēram, no četrus gadu vecuma, kad tev iegādāta sava krājkasīte. Tajā tu liec uzdāvināto vai arī nopelnīto naudu par kādu labi paveiktu darbiņu. Tomēr visbiežāk kabatas naudu bērni saņem, kad sāk skolas gaitas. Tad ir gan vajadzīgās rēķināšanas, gan lasītprasmes, gan arī lielākas iespējas ar naudu rīkoties.

Piemēram, skolas kafejnīcā var iegādāties smalkmaizīti, samaksāt par autobusa braucienu vai arī piemājas veikalā iegādāties kādu kārumu. Kabatas naudu var arī netērēt uzreiz, bet likt krājkasītē. Ja vēlies nopirkt kādu dārgāku lietu, tad krāšana palīdzēs pie tās tikt.

Izkrāso!

Kā nebaidīties no naudas

No naudas nav jābaidās, jo nauda ir rīks, kas ļauj piepildīt kādus sapņus, piemēram, nopirkt sen noskatītu lietu. Ar naudu tu nākotnē kā pieaugušais saskarsies katru dienu, tāpēc, jo ātrāk pie tās pieradīsi, jo labāk. Reizēm mēdz būt uztraukums naudas dēļ. Tu domā: "Kas notiks, ja to pazaudēšu, ja kāds man to atņems, ja iztērēšu un vēlāk nožēlošu, ja kaut ko nepareizi sarēķināšu?" Tās ir pavisam saprotamas sajūtas, ar ko saskaras arī daudzi pieaugušie. Uzkrājot pieredzi un mācoties, bailes pamazām zūd. To varētu salīdzināt ar kontroldarbu – bailes ir krietni lielākas, ja kontroldarbam neesi gatavojies. Savukārt, ja esi lasījis, pildījis mājasdarbus, mācījies, tad jūties drošāk.

UZDEVUMS

Brauciens uz zoodārzu

Labs finanšu treniņš ir ģimenes brīvdienas izbrauciena plānošana. Sarēķini, cik naudas vajadzēs ieejas biļetēm zoodārzā, pusdienām kafejnīcā, uzkodām brauciena laikā un citām izmaksām. Pajautā izmaksas vecākiem un saskaiti kopā! Izpildot šo uzdevumu, uzzināsi, cik daudz naudas nepieciešams, lai brauciens varētu notikt.

Degviela vai transporta biļetes	<input type="text"/>	eiro
Zoodārza biļetes	<input type="text"/>	eiro
Suvenīri	<input type="text"/>	eiro
Pusdienas kafejnīcā	<input type="text"/>	eiro
Uzkodas pa ceļam	<input type="text"/>	eiro
KOPĀ BŪS:	<input type="text"/>	eiro

PRASI PADOMU!

Pirmā došanās uz veikalu noteikti ir vissatraucošākā, jo tur valda kārtība, kas vēl tikai jāiepazīst.

Ja tev ir kādi jautājumi par naudu, nebaidies tos uzdot pieaugušajiem un cilvēkiem, kuriem tu uzticies, – skolotājam, vecmāmiņai, krusttēvam. Ja ir vēlme naudas lietas iepazīt vairāk, palūdz vecākiem, lai ļauj tev samaksāt par ārpuskolas pulciņu. Tā būs jauna pieredze un papildu atbildība.

Treniņš veikalā

Laiku pa laikam piesakies iet uz veikalu kopā ar pieaugušajiem. Pat ja pats neko vēl nepērc, šī ir vislabākā iespēja novērot, kā viss tur notiek. Kā pērk preces, kas jāņem vērā pirms došanās uz veikalu, vai tam jā sagatavojas, piemēram, jāuzraksta pirkumu saraksts? Noteikti vari jautāt arī vecākiem, kā un kāpēc rīkojas viņi. Tad, ja dodies uz veikalu jau ar savu naudu un plāno veikt pirkumus, drošībai noteikti vari lūgt pieaugušo nākt tev līdzī, lai justos drošāk. Tā dari līdz brīdim, kad būsi pārliecināts, ka turpmāk uz veikalu vari doties arī viens un tādās pašās domās būs arī vecāki.

Izpēti naudu!

Latvijā un citās Eiropas valstīs izmantojam eiro.

Izpēti, kādas ir eiro monētas un banknotes!

Banknotes jeb papīra nauda

5 eiro

100 eiro

10 eiro

200 eiro

20 eiro

500 eiro

Monētas jeb metāla nauda

1 cents

2 centi

5 centi

10 centi

20 centi

50 centi

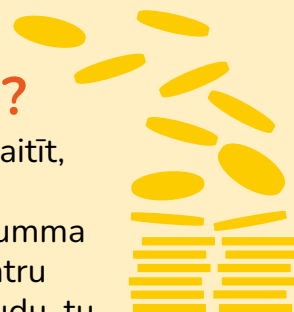
1 eiro

2 eiro

Kā saskaitīt naudu?

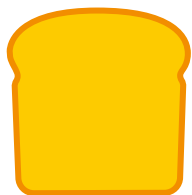
leteicams laiku pa laikam saskaitīt, cik, piemēram, ir naudas tavā krājīkāsītē. Tad tu redzi, ka šī summa palēnām kļūst lielāka, un ar katru nākamo reizi, kad tur ieliec naudu, tu virzies arvien tuvāk sava mērķa sasniegšanai. Vienādas banknotes un monētas saliec katru savā kaudzītē. Saskaiti katru kaudzīti un pieraksti uz lapiņas. Tālāk saskaiti jau kopā visu naudu, kas ir tavā rīcībā.

UZDEVUMS

Sameklē internetā dažādu pārtikas veikalu mājaslapas un ieraksti katra produkta cenu.

IEVĒRO!
Katrā veikalā
cena par vienu
produktu var
atšķirties!

Veikals _____

Cena _____

Veikals _____

Cena _____

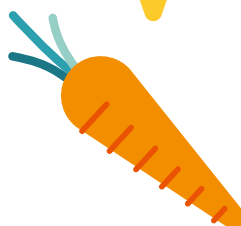
Veikals _____

Cena _____

Veikals _____

Cena _____

Veikals _____

Cena _____

Nauda kartē. Kas tas ir?

Tu jau zini, ka veikalā var norēķināties ar skaidru naudu. Tu iedod skaidru naudu par precī, kuru gribi nopirkt, un saņem atlikumu, ja vien neesi iedevis precīzu naudas summu. Droši vien esi arī ievērojis, ka var norēķināties arī ar bezskaidru naudu jeb bankas karti. Karti var nopīkstināt vai ievietot kartes lasītājā. Ir iespējams norēķināties arī ar savu telefonu vai viedpulksteni, ja tas ir savienots ar bankas karti.

Skaidra nauda – tās ir banknotes jeb papīra nauda un monētas jeb metāla nauda. Papīra nauda un monētas var aptaustīt un redzēt, cik palicis, var saskaitīt un redzēt, cik sakrāts, ar to var norēķināties jebkurā vietā. Diemžēl to var pazaudēt, ja makā ir caurums vai ja naudu glabā kabatās vai neapdomīgi kaut kur atstāj. Papīra naudu un monētas var vieglāk nozagt. Un uz naudas ir daudz baciņu!

Bezskaidra nauda – tās ir maksājumu kartes un digitālie norēķini ar telefonu, viedtālruni vai datorā internetbankā.

Pašam sava karte

Kad ar monētām un banknotēm jau esi iepazinies, tās esi krājis un tērējis, var noderēt maksājumu karte. "Swedbank" jau no sešu gadu vecuma bērniem dod iespēju saņemt maksājumu kartes. Ar karti vai tai piesaistītu telefonu varēsi maksāt par pirkumiem un sekot tam līdz. Turklāt ar maksājumu karti ir drošāk – ja to nozaudēsi, karti var nobloķēt, un tava nauda būs drošībā. Bet, ja pazaudēsi skaidru naudu, maza varbūtība, ka to atgūsi. Vēl viens maksājumu kartes pluss ir iespēja ātri saņemt naudu no vecākiem, kuru nav tuvumā. Piemēram, esi nometnē, treniņā vai kur citur prom no mājām un steidzami nepieciešama nauda, tad vecāki to uzreiz var ieskaitīt tev kartē.